

Läroplanskoppling
finns på sista sidan

Lärarhandledning

Framtidsfokus – megastäder

Längd: 24 min

Ålder: 14 år och uppåt

Ämne: Samhällskunskap, teknik, ekonomi, hållbart samhällsbyggande 100p, företagsekonomi samhällskunskap 1a2, 1b2

Språk: Engelska

Produktionsland:
USA, 2016

Svensk distribution:
Cinebox, 2019

Ansvarig utgivare:
Ann Nordström

Filmnr: EDU0183

Nyckelord

urbanisering • gentrifiering
industriell revolution
push-pulleffekt
gröna "lungor"
innovation • infrastruktur
hållbar utveckling
Globala målen

"Framtidsfokus" är en serie på sex delar som fokuserar på några av de utmaningar som vi står inför i framtiden. Programmet är producerat av det internationella analysföretaget Bloomberg, som utifrån en mängd insamlade data inte bara pekar ut framtida problemområden utan även lyfter fram lösningar utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Avsnittet "Framtidsfokus – megastäder" tittar närmare på de utmaningar som den växande urbaniseringen leder till när majoriteten av jordens befolkning bor i städer.

Referat

Allt sedan den industriella revolutionen tog fart i början av 1800-talet har människor lämnat landsbygden för att flytta till städerna. Det är en utveckling som började i västvärlden men som i takt med industrialiseringen fortsatt över hela vårt klot. 2008 markerade året då fler människor i världen bodde i städer än på landsbygden. Denna samhällsomvälvande utveckling har dessutom gått relativt snabbt, och tenderar att accelerera. För att ta Sverige som exempel bodde 90 procent av svenskarna på landet för 200 år sedan, i dag är siffran omvänd, mer än 85 procent bor i dag i någon form av tätort (källa: SCB.se).

I avsnittet "Framtidsfokus – megastäder" får vi följa med till Rio de Janeiro i Brasilien och Lagos i Nigeria, två städer som under det senaste decenniet vuxit explosionsartat. Många söker sig till städerna för att hitta arbete. Här är möjligheterna fler och utbudet större. Samtidigt är brottsligheten oftast mer utbredd i storstäderna och med

allt för många bilar har luftföroreningar blivit ett växande problem. Megastäderna är en slags koncentrerad mikrovärld, där skillnaderna mellan människors olika förutsättningar är slående. Lyxiga affärsdistrikt driver upp bostadspriserna medan gigantiska slumområden breder ut sig. Samhällsaktivisten Alessandra Orofino talar i filmen om att det behövs en "deltagande revolution". Hon menar att vi i framtiden måste bygga städer som gör det möjligt för de olika samhällsklasserna att komma närmare varandra. Enligt henne kan det endast ske om vi låter stadens invånare bli delaktiga i själva stadsplaneringen, vi behöver fråga människor hur de ser på sin framtida stad och ta tillvara alla småskaliga innovationer som växer fram hos den del av befolkningen som saknar ordentlig infrastruktur. De framtida städerna behöver växa fram organiskt i samklang med dess invånare. I Afrikas snabbast växande megastad, Lagos, blir skillnaderna

forts.

Framtidsfokus – megastäder

extra tydliga mellan de som har tillgång till all form av samhällsservice och de som saknar det mest basala. Staden har vuxit så fort att utbyggnaden av infrastrukturen inte hunnit med. På flera håll saknas ett fungerande vägnät, utbyggd kollektivtrafik, och fullgoda vatten-och avloppssystem. I stadsdelen Makoko lever nästan 100 000 människor. Husen är för det mesta byggda på pålar och invånarna tar sig fram på vattnet. Här saknas mycket, men invånarnas uppfinningsrikedom skapar nya lösningar på vardagsproblem. I stark kontrast till Makoko står det hypermoderna byggprojektet Eco Atlantic City.

Urbaniseringen är ett faktum, frågan är hur denna samhällsutveckling kan vändas till något positivt. Hur bygger vi ett framtida hållbart samhälle så att fler kan ta del av en fungerande infrastruktur och en fullgod samhällsservice.

Filmen berör de globala målen ovan.

Arbeta med filmen

Framtidsfokus – megastäder

Före filmvisning

Aktivitet enligt EPA-modellen.

Enskilt

- Gör ett släkträd, digitalt eller med papper och penna. Välj din egen biologiska familj, eller någon annan familj som du har i din närhet eller om du önskar någon svensk offentlig persons. Rita (om du kan) upp fem generationer bakåt i tiden, var levde dina släktingar? På landet, i en mindre tätort, i en stor stad, i nåt annat land etc. Vad levde de av, yrke?
- Ta hem ditt släkträd, kanske behöver du intervjua dina föräldrar, eller faktagoogla.

Par

- Jämför era släkträd 2 och 2.
- Vad ser ni för likheter/skillnader

Alla

- Redovisa era resultat och tankar kring arbetet i helklass

Frågor efter filmvisning

- Beskriv kortfattat vad du tyckte att serieavsnittet handlade om.
- Vad tyckte du var det viktigaste budskapet i filmen?
- Fick du lära dig något nytt av filmen? I så fall vad?
- Vad gjorde dig förvånad?
- Tycker du att filmen verkar trovärdig?

Resonerande frågeställningar

I serien "Framtidsfokus" lyfts 6 olika samhällsutmaningar fram som vår värld står inför: *artificiell intelligens, megastäder, jämställdhet, befolkningsutveckling, inkomstklyftor och energilösningar*. Det är viktiga områden att ta tag i för att nå de s.k. Globala mål som FNs utvecklingsprogram (UNDP) ställt upp. De syftar till att avskaffa den extrema fattigdomen, att minska ojämlikhet och orättvisor, att främja fred och rättvisa och att lösa klimatkrisen. I filmserien "Framtidsfokus" ges en hel del lösningar utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Man talar om nya innovationer, effektivisering, företagande och politiska styrmedel.

- Resonera kring vad uttrycket hållbar utveckling betyder för dig!
- Kan fortsatt ekonomisk tillväxt leda till en hållbar utveckling?
- På vilket sätt styr ekonomin utvecklingen i världen?
- Kan nya tjänster och ny teknik leda till en mer jämlik värld?
- Vilket ansvar har våra politiker för att styra utvecklingen åt "rätt" håll och vilket ansvar har du som individ.

Begreppet gentrifiering betyder att ett tidigare gammalt, slitet och fattigt bostadsområde/förort renoveras, höjer sin status och lockar till sig mer välbärgade invånare. I slumområden som tidigare saknat det mesta av samhällsservice växer butiker, kaféer och restauranger upp. Samtidigt stiger bostadspriserna och hyrorna och människor med sämre inkomster måste söka sig längre ut från stadskärnan.

- Har du hört talas om begreppet gentrifiering? I vilket sammanhang i så fall?
- Känner du till något område i Sverige som blivit gentrifierat?
- Vad tycker du man bör göra för att rusta upp slitna bostadsområden?

I filmen får vi följa med till slumområdet Makoko i Lagos. Under videotipsen hittar du länkar till ytterligare några filmer om Makoko. Investerare som vill förnya och förbättra boendemiljön i Lagos vill riva delar av Makoko.

- Är det rätt att riva slumområden för att bygga nytt?
- Hur tror du att man bäst förvandlar slumområden till områden med bättre bostäder och bättre samhällsservice?
- Vad tror du Alessandra Orofino menar med "deltagande revolution"?

Arbeta med filmen

Framtidsfokus – megastäder

Arbete efter filmen

Övning

Medias bild av stora städer. Arbeta två och två.

- Sök bland nyhetsartiklar och nyhetsbilder, gärna dagstidningar, Sveriges Television.
- Förkommer städer i en positiv eller negativ kontext?
- Gör två collage av nyhetsbilder, ett positivt collage och ett negativt collage. Alternativt arbeta med bild och rita en negativ stadsbild, "problemstaden" och en positiv, "mina drömmars stad".
- Presentera för klassen

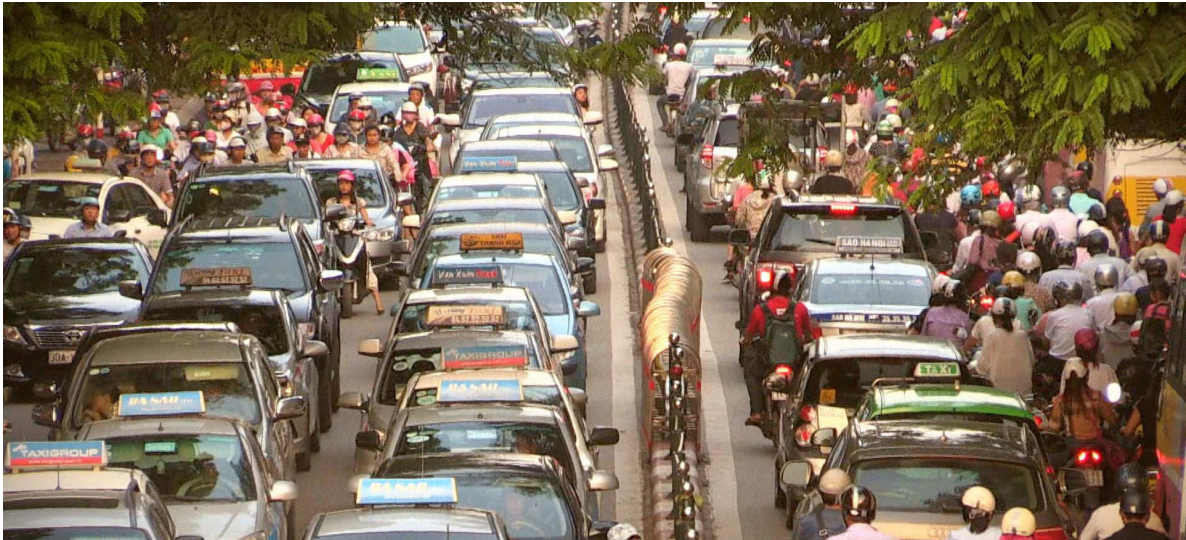
Bygg din egen stad. Arbeta i grupper om 4-5

Aktiviteten varierar beroende av vilken tid som finns till förfogande. En lektion kan tas till anspråk eller så kan aktiviteten växa ut till ett temaarbete.

- Gör en tankekarta över den perfekta staden. Vad behövs? Infrastruktur! Samhällsservice! Utbud! Bostadsområden!
- Spela olika brädspel (t.ex. "Suburbia" eller "Between Two Cities") eller dataspelet ("Cities Skylines") diskutera efteråt era resultat och hur ni tänkte under spelets gång.
- Bygg upp er drömstad digitalt eller med hjälp av kartong och papp eller lego. Presentera i form av en utställning.

Sök vidare

Framtidsfokus – megastäder

Länktips

Boverket

[Artikel om urbanisering Boverket, myndighet för samhällsplanering](#)

SCB

[Statistiska centralbyrån, fakta och artiklar om urbanisering](#)

SOU

[Statlig offentlig utredning: "Människans hälsa i växande städer"](#)

BBC

[BBC nyhetsinslag om Makoko](#)

FRANCE 24

[FRANCE 24 nyhetsinslag om Makoko](#)

The Guardian

[The Guardian nyhetsinslag om Makoko](#)

Globala målen

[Länk till hemsidan för FN:s Globala mål](#)

Läroplanskoppling

Framtidsfokus – megastäder

Serieavsnittet "Framtidsfokus – megastäder" passar bra för undervisning i ämnet samhällskunskap och teknik i grundskolan och samhällskunskap, ekonomi och hållbart samhälle på gymnasiet. Nedan förslag på centralt innehåll från Lgr11 och kursmål från Gy11, se www.skolverket.se.

Samhällskunskap, åk 7-9 Lgr11

Centralt innehåll

Individer och gemenskaper

- Sveriges befolkning, dess storlek, sammansättning och geografiska fördelning. Konsekvenser av detta, till exempel socialt, kulturellt och ekonomiskt.

Samhällsresurser och fördelning

- Hur hushållens, företagens och det offentliga ekonomien hänger samman. Orsaker till förändringar i samhällsekonomin och vilka effekter de kan få för individer och grupper.
- Arbetsmarknadens och arbetslivets förändringar och villkor, till exempel arbetsmiljö och arbetsrätt. Utbildningsvägar, yrkesval och entreprenörskap i ett globalt samhälle. Några orsaker till individens val av yrke och till löneskillnader.
- Skillnader mellan människors ekonomiska resurser, makt och inflytande beroende på kön, etnicitet och socioekonomisk bakgrund. Sambanden mellan socioekonomisk bakgrund, utbildning, boende och välfärd. Begreppen jämlikhet och jämställdhet.

Teknik, åk 7-9 Lgr 11

Centralt innehåll

Teknik, människa, samhälle och miljö

- Samband mellan teknisk utveckling och vetenskapliga framsteg. Hur tekniken har möjliggjort vetenskapliga upptäckter och hur vetenskapen har möjliggjort tekniska innovationer.
- Konsekvenser av teknikval utifrån ekologiska, ekonomiska, etiska och sociala aspekter, till exempel i fråga om utveckling och användning av biobränslen och krigsmateriel.

Arbetsätt för utveckling av tekniska lösningar

- Teknikutvecklingsarbetets olika faser: identifiering av behov, undersökning, förslag till lösningar, konstruktion och utprovning. Hur faserna i

arbetsprocessen samverkar.

- Egna konstruktioner där man tillämpar styrning och reglering, bland annat med hjälp av programmering.
- Hur digitala verktyg kan vara stöd i teknikutvecklingsarbete till exempel för att göra ritningar och simuleringar.
- Dokumentation i form av manuella och digitala skisser och ritningar med förklarande ord och begrepp, symboler och måttangivelser samt dokumentation med fysiska och digitala modeller. Enkla, skriftliga rapporter som beskriver och sammanfattar konstruktions- och teknikutvecklingsarbete.

Samhällskunskap 1a2, 50 p och 1b2, 100 p, Gy11

Centralt innehåll

- Arbetsmarknad, arbetsrätt och arbetsmiljö. Arbetsmarknadens parter, deras olika roller och betydelse för samhällsutvecklingen. Digitaliseringens påverkan på arbetsmarknaden.
- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap.
- Frågor om tillväxt, makt, inflytande, ett hållbart samhälle, digitalisering, miljö och resursfördelning i relation till de ekonomiska teorierna.

Internationell ekonomi 100p

- Global resursfördelning. Relationen mellan produktionskostnader i olika delar av världen och företagens lokalisering och internationella handel. Förklaringar till uppkomsten av transnationella företag.

Läroplanskoppling

Framtidsfokus – megastäder

Forts.

Samhällskunskap, syfte, Gy11

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska ge eleverna förutsättningar att utveckla följande:

1. Kunskaper om demokrati och de mänskliga rättigheterna, såväl de individuella som de kollektiva rättigheterna, samhällsfrågor, samhällsförhållanden samt olika samhällens organisation och funktion från lokal till global nivå utifrån olika tolkningar och perspektiv.
2. Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.

Företagsekonomi 2, 200 p

Centralt innehåll

- Företagens roll och villkor i samhället ur ett historiskt och internationellt perspektiv. I samband med det behandlas företagets samhällsnytta och samhällsansvar utifrån begreppet hållbar utveckling

Företagsekonomi, syfte Gy 11

Undervisningen i ämnet företagsekonomi ska syfta till att eleverna utvecklar förståelse av företagets roll och villkor i samhället från lokal till global nivå. Här ingår företagets ansvar för bland annat hållbar utveckling.

Hållbart samhällsbyggande 100p

Centralt innehåll

- Grundläggande begrepp inom området hållbar utveckling.
- Planerings- och beslutsprocesser inom samhällsplaneringsområdet.
- Stadsbyggnadsidéer och samhällsutveckling ur ett historiskt och socialt perspektiv.
- Infrastrukturella lösningar och tekniska system vid till exempel bostadsplanering och planering av transportsystem.
- Miljökonsekvensbeskrivningar.

- Tekniska, estetiska, sociala, ekonomiska, demokratiska, etiska och kvalitativa aspekter på samhällsbyggande.
- Samband mellan livsstilsfrågor och utformningen av ett hållbart samhälle.

Hållbar samhällsbyggnad, syfte Gy11

Undervisningen i ämnet hållbar samhällsbyggnad ska syfta till att eleverna utvecklar

- Förmåga att använda begrepp inom området hållbar utveckling.
- Kunskaper om olika förutsättningar och möjligheter för att nå en hållbar utveckling.
- Förmåga att identifiera, analysera och avgränsa problemområden och föreslå och jämföra olika handlingsalternativ.
- Förmåga att planera, genomföra och tolka egna undersökningar och förslag.
- Förmåga att presentera sina idéer och resultat inom hållbar utveckling.
- Förmåga att analysera konsekvenser av olika handlingsalternativ utifrån vetenskaplighet, hållbarhet, etik och genus.

GLOBALA MÅLEN
för hållbar utveckling